

DOLNOŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTEKÓW

Delegatura w Legnicy
ul. Zamkowa 2, 59-220 Legnica
tel. (76) 721 31 10

dwkz-lg@dwkz.pl
ePUAP: /dwkz/skrytka
<http://wosoz.ibip.wroc.pl/public/>

Legnica, dnia 9 lutego 2024 r.

L/N.5144.4.2024.ABZ

DECYZJA NR 136 / 2024

Pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków

Na podstawie art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 4, art. 92 ust. 6, art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2022 r. poz. 840 ze zm.), § 12 ust. 1, ust. 2 pkt 1, 3, 4, 5, ust. 3 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r. poz. 81 t.j.) oraz w związku z art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2023 r. poz. 775 ze zm.),

po rozpatrzeniu wniosku z dnia 11.01.2024 r. (data wpływu dnia: 11.01.2024 r.) złożonego przez Pana Mariusza Garbera Prezesa Zarządu Zamek-Grodziec Sp. z o.o., Grodziec 111, 59-516 Zagrodno, **o udzielenie pozwolenia** na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich polegających na konserwacji i restauracji wykusa z konsolą na ścianie północno-wschodniej palatium zamku Grodziec **wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 14.11.2018 r. pod nr B/2660/1-29** (poz. nr 28);

oraz po ocenie danych zawartych we wniosku i dokumentacji projektowej:

- Program prac konserwatorskich i restauratorskich. Piaskowcowy wykusz kaplicy nadwieszony na ścianie szczytowej palatium, zamek Grodziec. Autor opracowania: mgr Jagoda Ciechanowska. Konserwator dzieł sztuki, specjalność: konserwacja i restauracja rzeźby kamiennej i elementów architektonicznych. Wrocław – Zamek Grodziec 2024 (2 egz.);

udzielam pozwolenia

spółce Zamek-Grodziec Sp. z o.o., Zagrodno 111, 59-516 Zagrodno na prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich przy piaskowcowym wykuszu kaplicy nadwieszonym na ścianie szczytowej palatium zamku Grodziec zgodnie z rozwiązaniami zawartymi w ww. dokumentacji projektowej stanowiącej załącznik nr 1 niniejszej decyzji.

Ważność niniejszego pozwolenia: do 31 grudnia 2024 r.

Pozwolenie wydaje się pod następującymi warunkami polegającymi na obowiązku:

1. Kierowania pracami konserwatorskimi i restauratorskimi albo samodzielnego ich wykonywania przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa odpowiednio w art. 37a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

administracji publicznej działań mających m.in. na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku.

Wykusz z konsolą znajdujący się na ścianie północno-wschodniej palatium zamku Grodziec wpisany jest do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 14.11.2018 r. r. pod nr B/2660/1-29 (poz. Nr 28). Wykusz stanowi element zamku Grodziec, który jest wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 11.05.1951 r. pod nr A/3515/279.

Po analizie przedłożonego programu prac konserwatorskich stwierdza się, że zaproponowane rozwiązania konserwatorskie i restauratorskie zabezpieczą zabytkową substancję wykusza, zahamują postępujący proces jego niszczenia w wyniku działania czynników atmosferycznych, a także przyczynią się do zachowania i wyeksponowania wartości artystycznych zabytku.

Warunki polegające na obowiązkach, zawarte w ww. pozwoleniu, zostały nałożone na podstawie § 12 ww. *rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r.* i mają na celu zapewnienie nadzoru konserwatorskiego nad prowadzeniem prac wskazanych w pozwoleniu.

W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji niniejszej decyzji.

POUCZENIE

1. **Kto podejmuje działania, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1–5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł. (art. 107 d ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).**
2. Postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione, a następnie pozwolenia może zostać cofnięte lub zmienione w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania badań, prac, robót lub innych działań określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku (na podstawie art. 47 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).
3. Od niniejszej decyzji służy prawo odwołania do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w Warszawie za moim pośrednictwem w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.
4. W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania, strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia Dolnośląskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków we Wrocławiu oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna, co oznacza, iż decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu i brak jest możliwości zaskarżenia decyzji do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Nie jest możliwe skuteczne cofnięcie oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania.

W załączeniu 1 egz. programu prac konserwatorskich; 1 egz. zostaje w archiwum tut. urzędu.

Pobrano opłatę skarbową w wys. 82 zł.

Otrzymują (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru)

✓ Zamek-Grodziec Sp. zo.o., Zagrodno 111, 59-516 Zagrodno

aa zabytki ruchome: zamek Grodziec, gm. Zagrodno

spełniono obowiązki wynikający z RODO

Sprawę prowadzi starszy Inspektor Wydziału Zabytków Nieruchomych – Agnieszka Bryła-Zogata – tel. 076 721 31 23 (w godz 9.00-12.00), a.bryla@dukwz.pl

Z up. Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
we Wrocławiu
mgr Małgorzata Lisewska
KIEROWNIK DELEGATURY
w Legnicy

Z up. Dolnośląskiego
Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
we Wrocławiu
st. inspektor

Barbara Naszyniak-Beluga To

**Niniejsza decyzja
jest ostateczna**

06.05.2018.
data podpis

ZŁ.NR 1 do pisma, postanowienia, decyzji
NR 136/2024 z dnia 09.02.2024

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

PIASKOWCOWY WYKUSZ KAPLICY NADWIESZONY NA ŚCIANIE
SZCZYTOWEJ PALATIUM, ZAMEK GRODZIEC

Autor opracowania:
mgr Jagoda Ciechanowska

Konservator dzieł sztuki
specjalność: konserwacja i restauracja
rzeźby kamiennej i elementów architektonicznych
nr dypl. UMK: 1400/154386/2012

1.0. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Obiekt: piaskowcowy wykusz kaplicy nadwieszony na ścianie szczytowej palatium (mury zewnętrzne)

Adres zabytku: Zamek Grodziec, Grodziec 111, 59-516 Zagrodno

Inwestor: Zamek-Grodziec sp. z o.o., Grodziec 111, 59-516 Zagrodno; KRS: 0000376142

2.0. INFORMACJE O OPRACOWANIU

Nazwa inwestycji: „Program prac konserwatorskich i restauratorskich piaskowcowego wykuszu kaplicy nadwieszonego na ścianie szczytowej palatium, Zamek Grodziec”

Autor opracowania:

TRYLIT Konserwacja Dziej Sztuki
Jagoda Ciechanowska
ul. Mielecka 44/7
53-402 Wrocław
NIP 956-217-69-50

Data opracowania: 06.01.2024 r.

3.0. TECHNIKA WYKONANIA MURÓW ZEWNĘTRZNYCH

Wielokątny wykusz kaplicy wymurowany zostały z ciosanych bloków piaskowcowych. Z piaskowca wykonano również elementy i detal architektoniczny tj. pokrycie daszku, gzymsy, obramienia okienne zakończone oślim grzbietem, dekoracje maswerkowe okien witrażowych, profilowania oraz figuralny wspornik.

4.0. STAN ZACHOWANIA

Aktualny stan zachowania zabytku określa się jako: **zły**. Wykusz kaplicy częściowo pokryty czarną patyną oraz z widocznymi drobnymi wykwitami soli na powierzchni. Na ścianach występują punktowe ubytki spoin i piaskowca. W wyniku działania czynników atmosferycznych struktura piaskowców jest zdeintegrowana; o osypującej się powierzchni. Działanie wody opadowej i wiatru doprowadza także do powstawania dużych ubytków piaskowca. Największe ubytki znajdują się w obrębie zadaszenia, górnego gzymsu wieńczącego oraz dekoracji maswerkowej prawego okna witrażowego.

Na obiekcie zaobserwowano także wyraźnie odznaczający się obszar zawilgocenia w części daszku wykonanego z płyt piaskowcowych. Tu występują również strefy silnego porażenia mikrobiologicznego (glony, mchy i porosty).

Osobnym zagadnieniem pozostaje rozchodzenie się spoin wokół bloku kamiennego wieńczącego ośli grzbiet lewego okna witrażowego (na osi). Kilkucentymetrowe szczeliny powstają także w górnej części dekoracji maswerkowej tego okna i postępują z upływem czasu.

5.0. POSTULATY KONSERWATORSKIE

Poniższe postulaty odnoszą się do wszystkich etapów prac ujętych w pkt. 6.0. *Program prac konserwatorskich i restauratorskich.*

- Program prac konserwatorskich może ulec dalszym zmianom w wyniku nowych okoliczności zaistniałych podczas trwania prac. **Zadania realizowane przy obiekcie zabytkowym powinny być wykonywane pod stałym nadzorem konserwatorskim.**
- Program prac konserwatorskich uwzględnia odpowiednią kolejność wykonywanych zadań konserwatorskich.
- W programie prac konserwatorskich zaproponowano przykładowych producentów materiałów oraz przykładowe specjalistyczne preparaty przeznaczone do konserwacji zabytków. Dopuszcza się stosowanie materiałów zamiennych pod warunkiem uzasadnienia i wykazania spełnienia warunków konserwatorskich i parametrów technicznych.
- Wykonawca prac powinien zastosować się do zaleceń ujętych w kartach technicznych wybranych materiałów. Szczególną uwagę należy zwrócić na dogodne warunki temperaturowe, wilgotnościowe i czas sezonowania niektórych preparatów specjalistycznych. Aby prace wykonane zostały prawidłowo, nie należy ich zmieniać.
- Każdy etap prac powinien zostać wykonany z ostrożnością, dokładnością i jak największym poszanowaniem dla materii zabytkowej.

6.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH

1. Zabezpieczenie szkła witrażowego w trzech oknach na czas prowadzenia prac, jak również współczesnej stolarki okiennej. Zaleca się demontaż skrzydeł okiennych, jeśli jest możliwy.
2. Mechaniczne usunięcie mikrobiologicznych form wzrostowych z powierzchni obiektu. Rośliny należy wyrwać z korzeniami, zaś inne formy wzrostowe usunąć na sucho przy użyciu szpachelek.
3. Umycie powierzchni zabytku wodą pod ciśnieniem i/lub przy użyciu pary wodnej, np. w obrębie dekoracji kamiennych okien witrażowych przy zachowaniu szczególnej ostrożności z uwagi na występujące szkło.

4. Demontaż ruchomych elementów zabytku zagrażających wypadnięciem. W szczególności niestabilnych płyt dachowych.
5. Oczyszczenie chemiczne powierzchni kamieniarki z użyciem 4% roztworu kwasu fluorowodorowego z zachowaniem odpowiedniego czasu działania (15 minut) na mokry kamień. W obrębie okien witrażowych zabieg ten powinien zostać wykonany ze szczególną ostrożnością lub zastąpiony inną metodą z uwagi na niekorzystny wpływ działania kwasu na szkło witrażowe.
6. Ręczne, mechaniczne doczyszczenie powierzchni piaskowca przy użyciu kamieni ściernych i narzędzi chirurgicznych.
7. Dopuszcza się miejscowe doczyszczenie kamieniarki metodą strumieniowo-ścierną z zastosowaniem kruszyw o maksymalnej średnicy 0,5 mm i twardości maksymalnej 7 w skali Mohsa (drobnoziarnisty piasek szklarski). Zabieg musi zostać poprzedzony wykonaniem próby i oceną jej wpływu na zabytek.
8. Całkowite usunięcie zdeintegrowanych spoin i wtórnych uzupełnień cementowych.
9. Tymczasowe usunięcie w całości płyt dachowych (do późniejszego montażu) i wykonanie odpowiedniej izolacji wg. projektu budowlanego.
10. Montaż zabytkowych płyt dachowych w miejscu ich pierwotnego posadowienia.
11. Stabilizacja rozchodzących się spoin wokół bloku kamiennego wieńczącego ośli grzbiet lewego okna witrażowego (na osi) oraz szczelin w górnej części dekoracji maswerkowej tego okna z zastosowaniem żywicy epoksydowej przy użyciu metody ręcznej iniekcji. Dopuszcza się uzasadnione zastosowanie w tym miejscu dodatkowych wzmocnień, np. w postaci szwów lub dyblowań – po dokonaniu ekspertyzy konstruktorskiej.
12. Wypełnienie połączeń między elementami kamiennymi. Większe pustki wypełnić zaprawą murarską na bazie wapna trassowego (Remmers Restauriermörtel). Mniejsze pustki wypełnić poprzez iniekcję z zastosowaniem przeznaczonej do tego celu drobnoziarnistej zaprawy mineralnej (Remmers Injektionsleim 2K (ISC 2K)). Należy pozostawić miejsce na spoinę.
13. Odsolenie obiektu metodą migracji do rozszerzonego środowiska przy zastosowaniu okładów z ligniny nasączonej wodą demineralizowaną.
14. Wzmocnienie obiektu hydrofilnym krzemooorganicznym środkiem na bazie tetraetoksylanu (Remmers KSE 300).
15. Uzupełnienie ubytków specjalistycznymi, renowacyjnymi zaprawami mineralnymi przeznaczonymi do piaskowca (Keim Restauro-Top). Uzupełnienia powinny być barwione w masie pod lokalny kolor kamienia. W przełamach większych ubytków należy uprzednio osadzić zbrojenia wykonane z materiałów odpornych na korozję (stal kwasoodporna).
16. Wstawienie fleków piaskowcowych w obrębie brakujących płyt dachowych lub uzasadnionej wymiany pojedynczych sztuk. Dopuszcza się także wykonanie fleków w obrębie górnego gzymsu wieńczącego, w miejscu większych ubytków.

17. Spoinowanie elementów kamiennych barwioną w masie renowacyjną zaprawą mineralną przeznaczoną do fugowania piaskowca. Spoina powinna być kolorystycznie dopasowana do barwy piaskowca, nieznacznie od niego jaśniejsza.
18. Zabezpieczenie powierzchni piaskowca środkiem biobójczym ograniczającym rozwój mikroorganizmów (Preventol RI 80).
19. Scalenie kolorystyczne uzupełnień ubytków, rekonstrukcji oraz kosmetyka końcowa przy użyciu laserunkowych farb silikatowych (Keim Restaurol-Lasur).
20. Hydrofobizacja piaskowca przy użyciu krzemoorganicznego impregnatu silikonowego o parametrach umożliwiających swobodną dyfuzję pary wodnej między porami kamienia a otoczeniem (Remmers Funcosil SL).

7.0. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Zamek Grodziec. Lokalizacja piaskowcowego wykuszu kaplicy nadwieszanego na ścianie szczytowej palatium.

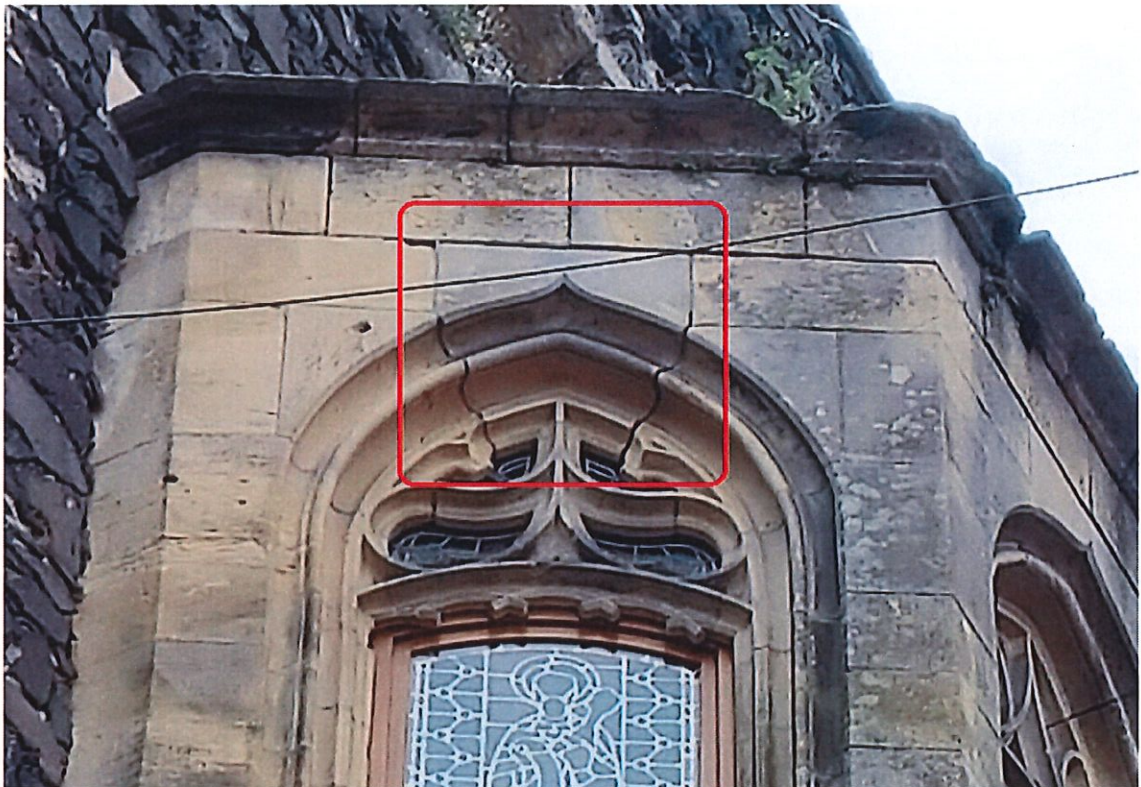
Fot. 2. Zamek Grodziec. Piaskowcowy wykusz kaplicy nadwieszony na ścianie szczytowej palatium (mury zewnętrzne).

Fot. 3. Zamek Grodziec. Wspornik piaskowcowego wykuszu kaplicy.

Fot. 4. Zamek Grodziec. Duże ubytki znajdujące się w obrębie gzymsu wieńczącego oraz dekoracji maswerkowej prawego okna witrażowego.

Fot. 5. Zamek Grodziec. Rozchodzące się spoiny wokół bloku kamiennego wieńczącego ośli grzbiet lewego okna witrażowego i w górnej części dekoracji maswerkowej tego okna.